

2015-2020

EESTI
KÕRGGHARIDUSE
RAHVUSVAHELISE
TUTVUSTAMISE
STRATEEGIA

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

EESTI HARIDUSE JA
TEADUSE HEAKS

ARCHIMEDES

Väljaandja: Sihtasutus Archimedes

www.archimedes.ee

2015

TALLINN

Koidula 13a

10125 Tallinn

Tel 699 9399, info@archimedes.ee

TALLINN

Toompuiestee 30

10149 Tallinn

Tel 640 0455, ekka@archimedes.ee

TARTU

Väike-Turu 8

51013 Tartu

Tel 730 0800, info@archimedes.ee

Strateegia tellija: Haridus- ja Teadusministeerium

Strateegia koostaja: Raul Ranne, SA Archimedes

Strateegia tööühma liikmed: Helena Tulve, Karin Jaanson, Reesi Lepa, Vallo Nuust, Tiit Paananen, Kadri Kiigema, Mariann Lugus, Mait Palts, Sandra Sule, Andre Pung, Kristiina Kägu, Kariina Tšursin, Liis Livin, Kai Kiiv, Helen Põllo, Keit Kiissel, Marko Udras, Hele Karilaid, Katre Paavo, Eda Tursk, Karin Patune, Marilyn Hendrikson, Merlin Salvik, Piret Potisepp, Rait Toompere, Eveli Soo, Anneli Entson, Anne Kraav.

Kujundus: Külli Kalmus, Areal Disain OÜ

SISSEJUHATUS	5
1. HETKEOLUKORD	6
1.1. Kõrghariduse rahvusvahelist tutvustamist mõjutavad arengusuunad	6
1.2. Ülevaade Eesti kõrghariduse rahvusvahelisest tutvustamisest 2008–2013	7
1.3. Kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise seos teiste strateegiatega	8
1.3.1. Eesti kõrghariduse ja teaduse rahvusvahelistumise prioriteetsed tegevused aastatel 2013–2020	8
1.3.2. Elukestva õppe strateegia	9
1.3.3. Eesti 2020 strateegia	10
2. VISIOON	11
3. KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELISE TUTVUSTAMISE EESMÄRGID JA SEOTUS TEISTE STRATEEGIATEGA	11
3.1. Üldeesmärk	11
4. EESMÄRKIDE SAAVUTAMINE	12
4.1. Tegevussuund 1: sihtturgude valik ja analüüs	13
4.1.1. Sihtturud 2015–2017	13
4.1.2. Sihtturud 2018–2020	14
4.2. Tegevussuund 2: tegevused sihtturgudel	14
4.2.1. Tegevuste elluviimine	14
4.2.2. Study in Estonia kaubamärgi kasutamine	15
4.3. Tegevussuund 3: välisüliõpilastele pakutavad teenused ja nende kättesaadavus	15
4.3.1. Info kättesaadavus	16
4.3.2. Välisüliõpilaste praktika- ja töötamisvõimalused	16
4.4. Tegevussuund 4: koostöö ja turundusalase kompetentsuse parandamine	17
4.4.1. Võrgustumine ja koostöö	17
4.4.2. Kompetentsuse parandamine	18
5. STRATEEGIA RAKENDAMINE	18
Lisa 1. Välisüliõpilased Eestis riikide, õppeasutuste, õppetasemete ja õppevaldkondade kaupa 2008–2014	19
2. Eestis õppivad välisüliõpilased õppevaldkondade kaupa	20
3. Eestis õppivad välisüliõpilased õppetasemete kaupa	21
4. Eestisse õppima asuvate välisüliõpilaste (sisseastujate) arvu muutus	23
5. Võimalikud turud lähtuvalt kõrgkoolide ja KTK ettepanekutest	24
6. Võimalikud riiklikud prioriteetid sihtturgudeks 2015–2020	25

SISSEJUHATUS

Üks olulisimaid mõjureid majanduse konkurentsivõime kasvuks on läbimõeldud talendipoliitika – kuidas leida riigile vajalike teadmiste ja oskustega inimesi ning neid maksimaalse tõhususega ühiskonna arenguks rakendada. Üks tõhusamaid vahendeid talentide värbamiseks on seda teha kõrgharidussüsteemi kaudu, värvates riiki õppima parimaid võimalikke välisüliõpilasi ja võimaldades neil asuda õpingute lõppedes tööle või jätkata ettevõtjana. Samas on globaalne konkurents välisüliõpilaste pärast veelgi enam hoogustumas ning et saavutada edu noorte andekate inimeste leidmisel ülitihedas konkurentsivõimekorras, peab talendipoliitikale lähenema läbimõeldult ning maksimaalselt ära kasutama riigi eeliseid ja omapära.

„Eesti kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise strateegia 2015–2020“ koostamise üldine eesmärk on aidata kaasa konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ ja elukestva õppe strateegia eesmärkide täitmisele. Strateegia määratleb aastate 2015–2020 eesmärgid ja tegevussuunad, mis toetavad Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumist ja selle kaudu majanduse konkurentsivõime paranemist.

Strateegia aitab Euroopa Liidu eelarveperioodil 2014–2020 struktuurifondi toetusi efektiivselt kasutada ja on valdkondadevahelise koostöö alus, kooskõlastades eri tasandite tegevused nii ministriumite, õppeasutuste, tööandjate organisatsioonide kui ka teiste asjassepuutuvate osaliste vahel.

Strateegia ülesehitus on järgmine:

HETKEOLUKORD ► VISION ► EESMÄRGID ► TEGEVUSSUUNAD ► JUHTIMINE

Strateegia koostamises osalesid Tartu Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli, Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Estonian Business Schooli, Eesti Maaülikooli, Tallinna Ülikooli, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja, Eesti Tööstuste Keskkliidu, Teenusmajanduse Koja, Sihtasutus Archimedese, Eesti Teadusagentuuri, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Välisministeeriumi, Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse ja Eesti Infotehnoloogia Liidu esindajad.

1. HETKEOLUKORD

1.1. KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELIST TUTVUSTAMIST MÕJUTAVAD ARENGUSUUNAD

Välisüliõpilaste hulk tervikuna globaalselt kasvab ja seda kasvu mõjutab peamiselt järjest suurenev mobiilsus Aasia riikides. 2025. aastani prognoositakse, et peamiselt suureneb Hiinast ja Indiast pärit üliõpilaste mobiilsus, samuti suureneb Aafrikast, Lähis-Idast, Kagu-Aasiast, Kesk-Ameerikast ja Lõuna-Ameerikast väljapoole suunduvate üliõpilaste arv, mis kasvab üle 3% igal aastal.

Samas tiheneb ka globaalne konkurents välisüliõpilaste värbamisel, kuna haridusturule sisenevad üha uued riigid ning õppeasutused, avades järjest enam rahvusvahelisi õppekavasid. Ainuüksi Euroopas tõusis pakutavate ingliskeelsete õppekavade maht 2011–2013 aastatel 42% võrra¹. Samuti nähakse haridust mitmel pool maailmas kui olulist eksporditarkust ning sinna suunatakse märkimisväärseid turundusressursse. Maailma suurimad õppimise sihtriigid on USA (18% välisüliõpilastest), Suurbritannia (11%), Austraalia (6%), Saksamaa (5%) ja Prantsusmaa (7%), samuti Kanada (3%)². Aasia ja Okeania regioonis on traditsioonilistele sihtriikidele – Jaapanile, Austraaliale ja Uus-Meremaale – lisandunud väga kiiresti kasvav Hiina, Singapur, Lõuna-Korea ja Malaisia, mis kõik teevad jõupingutusi välistudengite värbamiseks.

See paigutab Eesti välisüliõpilaste värbamisel olukorda, kus me tegutseme väga konkurentsitihedas keskkonnas, võisteldes riikidega, mis on Eestist enam tuntud, kus on märkimisväärne hulk rahvusvahelisi ja kõrge õpetamiskvaliteediga õppekavu ja -programme ning mille käsutuses on rohkem ressursse.

Haridusturg on globaalne ning Eesti peamised konkurendid sõltuvad konkreetsest turust – näiteks Leedus ja Ukrainas on Eesti suurim konkurent Poola, Türgi turu puhul Saksamaa. Laias plaanis aga võrdleme ennast eeskätt Põhjamaade ning Balti riikidega. Soomes õppis OECD andmetel 2012. aasta seisuga 17 636 välistudengit (0,5% globaalsest välisüliõpilaste arvust), Rootsis 28 629 (0,8%), Lätis 2716 (0,1%) ja Leedus 3138 (0,1%), Eesti turuosa globaalsest välisüliõpilaste arvust moodustas 2012. aastal 1720 välisüliõpilasega hinnanguliselt 0,05%³. Kui vaadata välisüliõpilaste osakaalu, siis EUROSTATi andmetel moodustasid 2012. aastal välisüliõpilased Soomes 5,7%, Rootsis 9,3% ja Eestis 4,2% üliõpilaste koguarvust.

1 <http://www.iie.org/Research-and-Publications/Publications-and-Reports/IIE-Bookstore/English-Language-Masters-Briefing-Paper-2013-Update>

2 2012. seisuga, <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx>

3 <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx>

1.2. ÜLEVADE EESTI KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELISEST TUTVUSTAMISEST 2008–2013

Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia aastateks 2006–2015 (edaspidi EKR strateegia) on olnud rahvusvahelises kõrgharidusruumis Eesti kõrghariduse positsiooni parandamise alus, mille eesmärk on Eesti kõrgharidussüsteemi avatumaks ning nähtavamaks muuta. Strateegias kokkulepitust on oma tegevuses juhindunud Haridus- ja Teadusministeerium ning sellega seotud asutused, kõrgkoolid ning üliõpilasorganisatsioonid. Sihipärase koostöö tulemusena on Eesti kõrgkoolidesse vastuvõetud välisüliõpilaste arv näidanud alates 2008. aastast märkimisväärset kasvu. Sisseastujate arv on kasvanud viimasel kuuel aastal keskmiselt 16% aastas ning seniste suundade ja tegevuste jätkumisel võib eeldada, et see kasvab ka edaspidi. Kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia 2006–2015 seadis eesmärgiks, et aastaks 2015 õpib Eestis 2000 mitteresidendist välismaalast ning indikaator täideti 2013. aastal, mil Eestis õppis 2230 välisüliõpilast.

Koostöös mitmesuguste asutuste ning kõrgkoolidega on Eesti kõrghariduses viimase kuue aasta jooksul üles ehitatud Study in Estonia (edaspidi ka SinE) kaubamärk.

Study in Estonia on muutunud koostööplatvormiks, mille ümber on koondunud nii rahvusvahelised kui ka riiklikud tegevused, mis aitavad parandada Eesti kui hea õppimis- ja töötamiskoha mainet ning arendada välisüliõpilaste elukeskkonda. SinE raames on ellu viidud mitmesuguseid Eesti kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise tegevusi (edaspidi ka turundustegevused) paljudel sihtturgudel. Need tegevused on järgmised:

- a) Study in Estonia kodulehekülje loomine (studyinestonia.ee), sh Eesti kõrgkoolides õppimisvõimalusi käsitlevate lisalehtede loomine (eri keeltes);
- b) Eesti kõrgharidust tutvustavate uudiste avaldamine kodulehel ja sotsiaalmeediakanalites;
- c) Eesti kõrgharidust ja õppimisvõimalusi tutvustavate artiklite ja uudiskirjade väljaandmine väliskanalites (uudiskirjad, artiklid, teleintervjuud vms mitmesugustes kanalites ja riikides);
- d) artiklite ja uudiste väljaandmine Eesti meedias;
- e) Eesti kõrgharidust tutvustavate uudiste postitamine sotsiaalmeedias (Facebook, Twitter, LinkedIn, Google+, Instagram, Pinterest, portaalis DreamApply);
- f) Google Adwords kampaaniate korraldamine paljudes sihtriikides (India, Türgi, Gruusia), Study in Estonia esindajate tegevused välisriikides (Venemaa, Türgi, Soome);
- g) rahvusvahelistel kõrgharidusmessidel osalemine;
- h) konverentsidel ja võrgustikumessidel osalemine;

- a) Eesti kõrgharidust tutvustavate infoürituste korraldamine väljaspool Eestit, sh infopäevade ja töötubade korraldamine;
- b) ürituste korraldamine vilistlastele ja koostööpartneritele;
- c) välispartneritele Eesti kõrgharidust tutvustavate infoürituste korraldamine Eestis;
- d) rahvusvahelise programmide turundusega tegelevatele spetsialistidele koolituste ja muude ürituste korraldamine;
- e) muud tegevused, sh SinE kaubamärgi kujundamine ja arendamine, analüüsid, trükised, reklaammaterjalid rahvusvahelistest programmidest, meenete loomine, värbamismessidel osalemiseks messibokside kujundamine, rentimine jms;
- f) Study in Estonia esindajate tegevus kohapeal: Türgis, Soomes, Venemaal ja Hiinas;
- g) tööandjate ja välistudengite kontaktürituste korraldamine.

Pikemaajaliselt on turundustegevusi Eesti kõrghariduse tutvustamiseks tehtud Hiina, Türgi, Soome, Venemaa ja Läti turgudele, lisaks on turundust tehtud Gruusias, Ukrainas, Kasahstanis, Indias ning teisteski riikides.

Turundustegevuste sihtriigid on valitud lähtuvalt turu-uuringutest ning kõrgkoolide rahvusvaheliste programmide ja õppekavade turundusjuhtide ümarlaval ühiselt langetatud otsustest.

1.3. KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELISE TUTVUSTAMISE SEOS TEISTE STRATEEGIATEGA

1.3.1. Eesti kõrghariduse ja teaduse rahvusvahelistumise prioriteetsed tegevused aastatel 2013–2020

Eesti kõrghariduse ja teaduse rahvusvahelistumise juhtnõukogu heaks kiidetud „Kõrghariduse ja teaduse rahvusvahelistumise prioriteetsed tegevused 2013–2020“ seab järgmised kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamisega seonduvad eesmärgid:

- 1) pürgimine rahvusvahelisele tipptasemele mõnes teaduse- ja kõrghariduse tegevussuundades.
Alameesmärgid:
 - a) valitud valdkondades on Eesti kõrgharidusel ja teadusel kõrge rahvusvaheline maine (atraktiivsus);

- b) kõrgharidus ja teadus aitavad Eesti majanduses struktuurimuudatusi teha (ja uut tüüpi ettevõtlusel tekkida);
 - c) välisüliõpilaste kaasamine Eestile vajalikes valdkondades.
- 2) Eesti majanduse struktuurimuutustele kaasaaitamine teaduse ja kõrgharidussüsteemi kaudu.
Alameesmärgid:
- a) Eesti ettevõtted on huvitatud rahvusvahelise kogemusega töötajate palkamisest alustavatele positsioonidele ja pakuvad praktikakohti välistudengitele;
- 3) Eesti mõjukuse ja maine kujundamine maailmas – teadmiste fookuseeriv väikeriik. Alameesmärgid:
- a) kõrghariduse ja teaduse rahvusvahelise nähtavuse parandamine;
 - b) Eesti on atraktiivne sihtriik, kus õppida, õpetada, teha teadustööd ja töötada.

EKR strateegia vahehindamise⁴ kokkuvõttes on öeldud, et kõrghariduse rahvusvahelistumises järgmisele kvaliteeditasemele jõudmine eeldab kokkulepet riigi poliitikakujundamise kõige kõrgemal tasemel. Konkurentsivõimekava „Eesti 2020”⁵ esitab küll kõrghariduse rahvusvahelistumise valitsuse ühe tegevuse põhisuunana, kuid see vajaks üksikute killustatud tegevuste asemel senisest oluliselt strateegilisemat lähenemist, mis adresseeriks rahvusvahelistumist komplekselt.

1.3.2. Elukestva õppe strateegia

Eesti kõrghariduse lähimate aastate väljakutsed on sätestatud elukestva õppe strateegias⁶, kus muuhulgas rõhutatakse, et elukestva õppe süsteemi arendamisel on olulised põhimõtted avatus, sallivus ja rahvusvaheline koostöö. Samuti on välja toodud, et majanduse kasvuvaldkondades on töötajate ettevalmistamisel oluline roll rahvusvahelistumisel. Muu hulgas on tarvis toetada rahvusvahelise kogemuse ja pädevuse toomist kõrgkoolidesse, et parandada hariduse kvaliteeti ja muuta haridust atraktiivsemaks. Oluline on teha jõupingutusi, et osaletaks rahvusvahelisel tööturul, kus erialastel teadmistel-oskustel, võõrkeel(t)e valdamisel, teiste kultuuride tundmisel ning tolerantsusel on üha suurenev tähtsus. Samuti tuleb selgitada kõrghariduse rahvusvahelistumisest oodatavat ühiskondlikku kasu.

4 Kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia vahehindamine, lõpparuanne 2011

5 http://www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/_b_konkurentsivoime-kava_b/_b_eeesti-2020-strateegia/Konkurentsiv%C3%B5ime%20kava%20Eesti%202020.pdf

6 <http://www.hm.ee/index.php?0513767>

1.3.3. Eesti 2020 strateegia

Eesti 2020⁷ strateegia sätestab, et pikemas perspektiivis on hariduspoliitika peamine suund kõrghariduse kvaliteedi ja rahvusvahelise konkurentsivõime parandamine. Eraldi rõhutatakse „rahvusvahelistumist kodus“. Selle all mõeldakse Eesti majanduse jaoks olulistesse valdkondadesse talentide juurdemeelitamist või välisõppejõudude aktiivsemat tööleasumist Eesti kõrgkoolidesse, et anda võimalus rahvusvahelise keskkonnaga kokku puutuda ka neile kohalikele üliõpilastele, kellel pole võimalik väliskõrgkoolis õppida.

Välja tuuakse eraldi sihtrühma – vilistlaste – roll Eesti ühiskonda panustajatena. Rõhutatakse, et Eesti ühiskonnale on tähtsad välisüliõpilased, kes siit peale õpinguid lahkuvad, kuna neist võivad saada Eesti riigi, kultuuri ja majanduse „mainesaadikud“ oma kodumaal, kes aitavad oma kontaktide kaudu kaasa Eesti arengule.

Eesti 2020 strateegia sätestab, et vajalik on edasi arendada tegevusi kõrghariduse rahvusvahelistumiseks ja muuta Eesti kõrgharidus välisüliõpilastele atraktiivsemaks. Oluline on lisaks hariduse omandamisele luua välisüliõpilastele võimalused peale kooli lõpetamist valitud erialadel Eestisse tööle jääda. Viimane punkt on otseses seoses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostatud Eesti tööjõuvajaduse prognoosiga aastani 2020⁸. Prognoosist järeldub, et seniste tendentside jätkumisel väheneb 2020. aastaks tööturul osalejate arv enam kui 30 000 võrra. Samuti on tööjõuvajaduse prognoosis välja toodud, et arvestades praegust arengut, kaldub tööjõuvajadus kõrghariduse suunas, eriti info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tippspetsialiste ja tehniliste töötajate järele. Kasvab spetsialistide ja oskustöölise osatähtsus, lihttöötajate arv väheneb.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ellu viidava Eesti välisinvesteeringute ja ekspordi tegevuskava “Made in Estonia 3.0”⁹ järgi nähakse ette tegevused Eesti kui töötamiseks atraktiivse riigi tutvustamiseks. Selles on ülioluline roll EASi välja arendataval workinestonia.com portaalil. Samuti on ettevõtluse kasvustrateegia rõhutanud vajadust paremini kooskõlastada haridussüsteemi eesmärgid ettevõtete vajadustega ning Eesti konkurentsivõime ohuna sätestanud piirangud, mida demograafiline areng tööjõu pakkumisele seab.

Tööandjate manifestis 2015–2020 on olulise ettepanekuna välja toodud, et tööandjad teevad pingutusi pakkumaks välistudengitele enam praktikakohti, et suurendada nende võimalusi õpingute järel Eestis töötaja või ettevõtjana jätkata. Eesmärk on välistudengite arv Eestis aastaks 2022 kolmekordistada.¹⁰

7 https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/Eesti%202020/Eesti2020%2008.05.2014%20KINNITATUD_kodulehele.pdf

8 http://www.mkm.ee/public/Toojouvajaduse_prognoos_aastani_2020_luhikirjeldus.pdf

9 http://www.mkm.ee/public/MiE_21_03_final.pdf

10 http://www.tooandjad.ee/images/pdf/Tandjate_Manifest_2015.pdf

2. VISIOON

Eesti on aastaks 2020 strateegias sätestatud sihtturgudel tuntud hea õppimis- ja mitmekülgsede karjääri- ning eneseteostusvõimaluste poolest.

Eesti nn tooteks kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise kontekstis on hea kvaliteediga haridus, sh rahvusvahelised (ühis)õppekavad ja programmid ning kvaliteetne õpi- ja elukeskkond õpingute ajal, mida toetab võimalus peale õpinguid Eestisse elama ja töötama jääda.

Eesti visioon on olla eelkõige hea õpikogemuse pakkuja, kuid uuringud näitavad, et üha enam lähtuvad välisüliõpilased kõrgkooli ja riigi valikul karjääri- ja töötamise võimalustest. Selleks, et olla haridusturul konkurentsivõimeline, peame senisest enam pöörama tähelepanu välisüliõpilaste tulevikule, aidates luua neile võimalusi eneseteostuseks peale õpingute lõppu, sest see ressurss aitab ka Eesti majanduse konkurentsivõimet parandada. Mitmekülgsed võimalused loovad aluse uuteks tutvustustegevusteks, et vilistlaste ja teiste Eestis õppinute või töötanute kogemuse najal edastada maailmas sõnumit Eestist kui mitmekülgsede võimalustega kohast.

3. KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELISE TUTVUSTAMISE EESMÄRGID JA SEOTUS TEISTE STRATEEGIATEGA

3.1. ÜLDEESMÄRK

Eesti kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise üldeesmärk on **parandada Eesti konkurentsivõimet, tutvustades Eestit kui jätkuvalt arenevat kõrgetasemelist ja rahvusvaheliselt hinnatud õppimiskohta.**

Kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise alaeesmärgid

1. Eesti tuntus hea õppimise ning mitmekülgsede karjääri- ja eneseteostusvõimalustega kohana on sihtturgudel paranenud.

Alaeesmärgiga soovitakse saavutada olukord, kus sihtturgudel ollakse teadlik Eestist ja siin pakutavatest mitmekesisest eneseteostusvõimalustest ning välisüliõpilased on teadlikud Eesti kõrgharidusvõimalustest. Alaeesmärgi saavutamise meetmed keskenduvad tutvustustegevustele strateegias sätestatud sihtturgudel, välisüliõpilastele pakutavate teenuste kvaliteedi parandamisele ja koostööle erinevate osalistega, et saavutada tutvustustegevuste suurem mõju ja parem kvaliteet. Prioriteetseks sihtgrupiks on eelkõige potentsiaalsed doktori- ja magistritaseme üliõpilased.

Indikaator 2020: 10% välisüliõpilaste osakaal kõigist tasemeõppe üliõpilastest.

2. Välisüliõpilased on nõutud Eesti tööturul ja toetavad nii kõrghariduse kui ka majanduse arengut.

Alaeesmärgiga soovitakse saavutada olukord, kus Eestis õppiv välisüliõpilane panustaks Eesti majanduse ja ühiskonna arengusse pikemaajaliselt ning enam kui üksnes meie kõrgharidusmaastiku rahvusvaheliseks muutmise näol.

Tegevused alaeesmärgi saavutamiseks keskenduvad riiklikule teavitusele ja koostööle, et parandada välisüliõpilaste õpi- ja praktikavõimalusi ning töö- ja karjäärivõimalusi pärast õpingute lõppu.

Indikaator 2020: 30% kooli lõpetanud magistri- ja doktoritaseme välisüliõpilastest töötab pärast kooli lõpetamist Eestis.

4. EESMÄRKIDE SAAVUTAMINE

Käesolevas strateegias keskendutakse tegevussuundadele, mis puudutavad sihtturgude valikut, sihtturgudele suunatud tutvustustegevusi, välisüliõpilastele pakutavaid teenuseid ja nende kättesaadavust, Eesti kõrgkoolide turundusalase kompetentsuse parandamist ja osalistevahelist koostööd.

Strateegia tegevussuunad koos eesmärkidega koondavad tegevusi, mida on tarvis, et üldeesmärke saavutada.

4.1. TEGEVUSSUUND 1: SIHTTURGUDE VALIK JA ANALÜÜS

EESMÄRK: kontsentreerida tegevused turgudele, millel on suurim potentsiaal täita käesoleva strateegia eesmäärke.

Eesmärgi täitmist mõõdetakse järgmiselt:

- 1) välja on töötatud metodoloogia, et analüüsida Eesti kõrgharidusele potentsiaalselt huvipakkuvaid turge;
- 2) analüüsitud on vähemalt kümne sihtturu potentsiaali Eesti jaoks.

Turgude valikul lähtutakse Eesti majanduse ja kõrghariduse praegusest spetsialiseerumisest ning arengupotentsiaalset ning neid kõige lähemalt mõjutavatest muutustest Euroopas ja maailmas. Sihtturgude väljavalimine on eelduseks pikemaajaliste turundustegevuste planeerimisel, kuid samas on vajalik nende määramisel säilitada paindlikkus, mille alusel saaks perioodi jooksul turge lisada vastavalt Eesti riiklike prioriteetide ja keskkonna muutumisele. Et saavutada strateegias sätestatud eesmärgid, võib tegevusi sõltuvalt riigi spetsiifikast ellu viia erinevatele sihtgruppidele.

Kogu perioodi jooksul analüüsitakse Eesti kõrgharidusele ja tööandjatele potentsiaalselt huvipakkuvaid turge, vajaduse korral lisades riike prioriteetsete riikide nimekirja.

4.1.1. Sihtturud 2015–2017

Perioodil 2015–2017 keskendutakse turgudele, kus Eesti kõrgharidus on juba tuntud (aluseks välisüliõpilaste muutus perioodil 2008–2014), kus on tagatud konsulaarteenuste kättesaadavus, kus üliõpilaste valmisolek rahvusvaheliseks mobiilsuseks on suur ning kus tegutsemine on Eestile kuluefektiivne. Nimetatud perioodi prioriteetsed turud on Soome, Venemaa, Türgi, Gruusia, Ukraina India ja Hiina¹¹. Perioodi 2008–2014 välisüliõpilaste muutus ja järgneva perioodi turgude valiku alus on kirjeldatud lisas 1.

Perioodil 2015–2017 töötatakse välja metodoloogia turgude analüüsiks ja koostatakse turuanalüüsid Eesti kõrgharidusele ja majandusele potentsiaalselt huvipakkuvate riikide kohta. Lisaks viiakse 2017. aasta jooksul läbi ka välismaalaste seaduse mõjuanalüüs, mille järel võib lisakriteeriumina sihtturgude valikul arvestada ka sealsete üliõpilaste potentsiaali Eesti tööturule lõimimiseks.

¹¹ Prioriteetsete riikide nimekiri võib muutuda, kui seda tingivad objektiivsed asjaolud (nt poliitilise olukorra muutus riigis, demograafilise olukorra muutus tingib ebamõistliku kulu üliõpilase kohta vms).

4.1.2. Sihtturud 2018–2020

2018–2020 sihtturud valitakse analüüside alusel kõrgkoolide, tööandjate ja teiste osaliste koostöös. Turuanalüüsid idapartnerlusriikide ja Made in Estonia 3.0¹² prioriteetsete turgude kohta viiakse läbi perioodil 2015–2017 ja nende käigus pööratakse eelkõige tähelepanu riigi potentsiaalile käesoleva strateegia eesmärkide täitmiseks.

4.2. TEGEVUSSUUND 2: TEGEVUSED SIHTTURGUEL

EESMÄRK: määratletud sihtturgudel ollakse teadlik Eestist ja siin pakutavatest mitmekesisestest võimalustest ennast teostada ja kõrgharidust omandada.

Eesmärgi täitmist mõõdetakse järgmiselt:

- 1) uuendatud on Study in Estonia kaubamärk;
- 2) loodud on Eesti kõrghariduse kaubamärgisaadikute võrgustik.

Eestis õppimis-, karjääri- ja eneseteostusvõimaluste tutvustamiseks kasutatakse mitmekülgseid sihtriigi- ja sihtgrupipõhiseid sõnumeid ning kanaleid. Study in Estonia kaubamärk peab olema kooskõlas Eesti kaubamärgiga laiemalt, sellest lähtuvalt uuendatakse kaubamärki tervikuna ja jätkatakse tööd uuendatud kaubamärgi juurutamiseks sihtturgudel.

Sõnumid jm materjalid on turupõhised ja neid kasutatakse läbivalt eri kommunikatsioonikanalites. Vastavalt turu spetsiifikale kasutatakse laia valikut meetmeid ja kaasatakse tutvustustegevustesse erinevaid osalisi (sh tööandjaid, vilistlasi, diplomaatilist võrgustikku, Eestiga seotud kohalikku kogukonda, vahetusüliõpilasi, kohapealseid karjäärinõustajaid, esindajaid või eesti keele õpetajaid).

Regulaarselt viiakse läbi analüüse, mille eesmärk on hinnata Eesti kaubamärgi tuntust valitud sihtturgudel, tegevuste efektiivsust ja potentsiaalsete välisüliõpilaste infotarbimist.

4.2.1. Tegevuste elluviimine

Keskne roll tutvustustegevustes on *online*-turundusel, Study in Estonia koduleheküljel, sotsiaalmeedial ja otsingumootorite võimaluste kasutamisel. Rakendusi, mänge või teisi interaktiivseid vahendeid luues pööratakse eraldi tähelepanu mobiilseadmetele. Et leida uusi turunduskanaleid ja laiendada olemasolevaid, analüüsitakse noorte internetikasutamise harjumusi. Luuakse vilistlastel põhinev Eesti kõrghariduse kaubamärgisaadikute võrgustik.

12 <https://www.mkm.ee/et/arengukavad>

Lisaks kesksetele tutvustamistegevustele toetatakse Eesti kõrgkoolide tegevustes, mis aitavad kaasa Eesti kõrghariduse nähtavamaks muutmisele. Toetustegevused võivad olla rahalised toetused spetsiifilistele tegevustele või algatused ühiste eesmärkide saavutamiseks.

Eesti majanduse kasvualade ja nutika spetsialiseerumisega seonduvaid fookusvaldkondi on võimalik tutvustada ka riikides, mis ei ole käesolevas strateegias prioriteetsete turgudena välja toodud. Selle toetamiseks on võimalik osaliste koostöös välja töötada valdkondlikud turundussõnumid ja tegevuskavad.

4.2.2. *Study in Estonia kaubamärgi kasutamine*

Eesti kõrghariduse rahvusvahelist tuntuks suurendavad tegevused koondatakse Study in Estonia kaubamärgi alla, mis toetub Eesti riigi kaubamärgi kontseptsioonile. Study in Estonia kaubamärki kasutatakse kesksetes ning kõrgkoolide ja teiste kõrgharidusega seotud osaliste tutvustustegevustes. Koostööplatvormi raames planeeritakse koostöös kõrgkoolidega turupõhised tegevuskavad ning koordineeritakse koostööd kõigi osalistega.

4.3. TEGEVUSSUUND 3: VÄLISÜLIÕPILASTE PAKUTAVAD TEENUSED JA NENDE KÄTTESAADAVUS

EESMÄRK: välisüliõpilastele on kättesaadav info stipendiumite ja teenuste kohta, välisüliõpilased on tihedalt seotud Eesti ühiskonnaga ja tööandjatega.

Eesmärgi täitmist mõõdetakse järgmiselt:

- 1) loodud on ühtne stipendiumivõimaluste andmebaas;
- 2) perioodi jooksul on läbi viidud vähemalt viis tööandjate ja üliõpilaste kontaktüritust.

Arendatakse avatud ja toetavat rahvusvahelist õpikeskkonda ja soodustatakse välisüliõpilaste sidusust Eesti ühiskonnaga erinevate ürituste ning infovahetuse kaudu. Info pakutavate teenuste (nõustamine, karjääriteenused jt) ja stipendiumite kohta muudetakse kättesaadavaks nii Eestisse tulevale kui siin õppivale välisüliõpilasele. Et tagada välisüliõpilaskandidaadi hea kogemus alates esimesest kontaktist õppeasutusega, arendatakse edasi nii kasutusel olevaid infosüsteeme kui ka korraldatakse koolitusi ja parima praktika vahetamist õppeasutuste vahel.

Eraldi sihtgrupiks on tööandjad ja ühiskond laiemalt, mille hoiakute muutmiseks avaldatakse regulaarselt artikleid, jagatakse parimat praktikat ning viiakse ellu teisi tegevusi, mille eesmärk on tutvustada Eesti avalikkusele välisüliõpilasi, nende rolli ja panust Eesti ühiskonda. Selle tulemusena on tööandja teadlik välisüliõpilaste tööle ja praktikale võtmise tingimustest ja sellega seonduvast võimalikust kasust.

Koostöös Välisministeeriumi, Siseministeeriumi ja Politsei- ja Piirivalveametiga leitakse optimaalsed lahendused Eesti kõrgkoolidesse vastu võetud üliõpilaste reaalseks Eestisse jõudmiseks, mis puudutavad eelkõige viisa- ja ajutiste elamislubade väljastamise lihtsustamist ja kiirendamist.

Regulaarselt tehakse uuringuid ja analüüse, mille eesmärk on hinnata välisüliõpilaste toimetulekut Eestis, rahulolu pakutavate teenustega ning nende kättesaadavusega. Vastavalt tulemustele esitatakse ettepanekud olukorra parendamiseks.

4.3.1. Info kättesaadavus

Info stipendiumivõimaluste kohta koondatakse loodavasse ühtsesse andmebaasi. Kõrgkoolide, Siseministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti jt osaliste koostöös tagatakse Eestisse jõudnud välisüliõpilastele kohanemiskoolitused ja abistava info kättesaadavus.

Eri osaliste koostöös viiakse ellu infosüsteemide arendused, mis võimaldaks välisüliõpilastel sisseastumisprotsess läbida selgelt, mugavalt ja kaasaegselt. Võimalikud arendused hõlmavad koostööd ühiselamutega, Eesti välis-sinduste, Politsei- ja Piirivalveameti ja teiste osalistega.

Et parandada info kättesaadavust ja kõrgkoolide pakutavate teenuste kvaliteeti, korraldatakse parima praktika vahendamist ning regulatsioonide ühtlustamist õppeasutuste ja nende töötajate vahel.

4.3.2. Välisüliõpilaste praktika- ja töötamisvõimalused

Korraldatakse ühisüritusi, et kohalikke ja välisüliõpilasi integreerida ning levitataks infot Eesti riigi pakutavate võimaluste ja teenuste kohta, sh võimaluste kohta luua oma ettevõtte, saada e-residentsus jms.

Eraldi tegevused suunatakse tööandjatele. Nende tegevuste eesmärk on parandada tööandjate teadlikkust välisüliõpilaste tööle või praktikale võtmise tingimustest ja selle võimalikust kasust, tunnustada parimaid välisüliõpilasi praktikale võtvaid tööandjaid avalikult ning soodustada tööandjate omavahelise parima praktika vahetamist. Tegevused viiakse ellu koostöös EASi, Eesti Tööandjate Keskliidu, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja teiste tööandjate organisatsioonidega, et hõlbustada välisüliõpilaste informeeritust töö- ja praktikavõimalustest, soodustada välisüliõpilaste ja tööandjate omavahelise kontakti leidmist ning aidata kaasa Work in Estonia tegevuskava elluviimisele.

4.4. TEGEVUSSUUND 4: KOOSTÖÖ JA TURUNDUSALASE KOMPETENTSUSE PARANDAMINE

EESMÄRK: õppimis- ja eneseteostusvõimalusi Eestis tutvustavad oma valdkonna tippspetsialistid kõigi osaliste koostöös

Eesmärgi täitmist mõõdetakse järgmiselt:

- 1) kokku on kutsutud kõigi osaliste võrgustik mis kohtub regulaarselt;
- 2) Eesti kõrgkoolide turundusega ning välisüliõpilastega tegelevale personalile on perioodi jooksul läbi viidud vähemalt 10 koolitust.

Kui senini on Eestit tutvustanud erinevad asutused erinevate kaubamärkide kaudu, siis selleks, et saavutada parim võimalik tulemus limiteeritud ressursside tingimuses, tehakse eesmärkideni jõudmiseks koostööd kõigi asutustega, mis tegelevad Eesti tutvustamisega või on seotud välisüliõpilaste Eestisse jõudmisega. Arvestades üha tihenevat globaalset konkurentsi, analüüsitakse eraldi regionaalsete koostöövõimaluste võimalikkust.

Et tutvustustegevused oleksid kvaliteetsed, eesmärgipärased ja ajakohased, tagatakse tutvustamisega tegelevatele osalistele mitmekülgsed võimalused ennast täiendada, pakkudes neile võimalust osaleda valdkondlikes võrgustikes ja laiendades koolitusvõimalusi.

4.4.1. Võrgustumine ja koostöö

Tegevuste elluviimisel tehakse koostööd eri turgudel tegutsevate Eestit tutvustavate asutuste ja osalistega, sh EAS, Välisministeerium, Riigikantselei, ETAG, HITSA, Innove, Eesti Instituut, tööandjate esindusorganisatsioonid jt. Tegevuste koordineerimiseks kaasatakse kõik osalised võrgustikku, mis vahetab infot, parimat praktikat ja kooskõlastab tegevusplaane. Võrgustiku kutsub kokku ning selle tööd koordineerib SA Archimedes või asutus, mille osalised on ise kokku leppinud.

Et saavutada suuremat kõlapinda turundustegevustes, analüüsitakse koostöövõimalusi Põhja- ja Baltimaadega ning luuakse vajaduse korral vastavasisulised koostöövõrgustikud. Resursside efektiivsemaks kasutamiseks võib koos naaberriikidega osaleda mitmesugustel valdkondlikel üritustel, korraldada ühisüritusi ja vahetada parimat praktikat.

4.4.2. Kompetentsuse parandamine

Suurt rõhku pannakse osaliste turundusalase kompetentsuse parandamisele, võimaldades valdkonnas tegevatel inimestel osaleda koolitustel ning võrgustikutegevuses, kuhu kaasatakse turundajad, nõustajad, kõrgkoolide sisseastumisspetsialistid ja teised vajalikud osalised. Koolituste puhul on lisaks tutvustustegevuste efektiivsuse parandamisele eesmärgiks laiendada nõuandva müügi rolli, parandades kõrgkooli ja potentsiaalse üliõpilase vahel toimuvat suhtlust ning selle kiirust. Kõrgkoolide töötajatele ja teistele osalistele viiakse läbi parima praktika vahetamise seminare.

5. STRATEEGIA RAKENDAMINE

Strateegia rakendamist koordineerib ja strateegiat viib ellu Sihtasutus Archimedes ja selle elluviimisse panustavad ministeeriumid, kõrgkoolid, tööandjate ja töövõtjate organisatsioonid jt. Strateegia elluviimist rahastatakse muuhulgas “Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatuses” alameetmest “Teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine”.

Strateegia eesmärkide saavutamise ja tegevuste elluviimise hindamiseks tellib Sihtasutus Archimedes 2018. aastal sõltumatu hindamise, kus analüüsitakse, kas kokkulepitud eesmärkide saavutamiseks rakendatakse sobivaid meetmeid ja mida muutunud olude tõttu muuta või kohendada.

Sihtasutus Archimedes koostab strateegia rakendusplaani, kus täpsustatakse iga strateegilise eesmärgiga seotud olulisemad tegevused ja näidatakse kavandatud tegevused koos indikaatorite, eelarvete ja vastutajatega aastate kaupa. Rakendusplaani kaasatakse Eesti Teadusagentuur ja plaan arvestab muuhulgas teaduse rahvusvahelistumise tegevustega. Plaani uuendatakse igal aastal, samuti seiratakse strateegia indikaatoreid ja vastavalt vajadusele tehakse ettepanekuid, et rakendusplaani täpsustada.

Lisa 1. VÄLISÜLIÕPILASED EESTIS RIIKIDE, ÕPPEASUTUSTE, ÕPPETASEMETE JA ÕPPEVALDKONDADE KAUPA 2008–2014

1. EESTIS ÕPPIVAD VÄLISÜLIÕPILASED SIHTRIIKIDE KAUPA

Välisriigist pärit üliõpilaste arvu muutus (tabel 1) on üks indikaator välisturgudel tehtava tegevuse efektiivsuse hindamisel. Kuna tabelis esitatud 2008. aasta välisüliõpilaste arvud on mõne riigi puhul väga väikesed (nt Türgi, Gruusia, India, USA, Ukraina) siis protsentuaalselt suur kasv tuleneb eelkõige perioodi väga väikestest algnumbritest. Soomest pärit üliõpilaste osakaalu suurenemine protsentides ei ole võrreldav nimetatud riikidega, kuid kui võrrelda üliõpilaste arvu, siis on Soome üliõpilaste arv kasvanud kõigist teistest turgudest enam. Kaks riiki, kust pärit üliõpilaste arv on minimaalselt kasvanud, kuid arvuliselt küllalt stabiilne, on Läti ning Hiina.

Tabel 1. Eestis õppivate kraadiõppuritest välisüliõpilaste arvu muutus riikide kaupa (2008–2014)

Riik	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutus
Soome	487	504	570	709	924	1103	1294	166%
Venemaa	44	98	108	127	168	187	230	423%
Läti	109	92	103	103	111	109	101	-7%
Türgi	4	16	28	43	56	82	112	2700%
Gruusia	8	14	27	50	55	81	110	1275%
Hiina	51	60	70	75	63	65	86	69%
Ukraina	9	19	23	31	34	57	93	933%
India	5	9	11	16	19	41	92	1740%
USA	16	20	26	28	34	40	50	213%
Saksamaa	13	18	25	28	34	32	47	262%
Muud riigid	162	222	291	363	378	433	672	315%
Kokku	908	1072	1282	1573	1876	2230	2887	218%

2. EESTIS ÕPPIVAD VÄLISÜLIÕPILASED ÕPPEVALDKONDADE KAUPA

Välisüliõpilaste õppima asumisel on oluline vaadata õppevaldkondi, kuhu üliõpilased on õppima asunud (tabel 2).

Tabel 2. Eestis õppivad välisüliõpilased õppevaldkondade kaupa 2014. aastal

Valdkond	Välisüliõpilased 2014	Osakaal kõikidest välisüliõpilastest
1. Haridus	7	0,2%
2. Humanitaaria ja kunstid	412	14,3%
3. Sotsiaalteadused, äridus ja õigus	1561	54%
4. Loodus- ja täppisteadused	334	11,6%
5. Tehnika, tootmine ja ehitus	259	9%
6. Põllumajandus	166	5,7%
7. Tervis ja heaolu	127	4,4%
8. Teenindus	21	0,7%

Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

Tabelist 2 on näha, et kuigi Eesti majanduse jaoks on prioriteetsed¹³ loodus- ja täppisteadused ning tehnikavaldkonnaga seotud erialad, siis välisüliõpilastest õpib nendes valdkondades kokku vaid 20,6% ning enam kui pooled välisüliõpilastest õpivad sotsiaalteaduste, äriduse ja õigusega seotud valdkondades. See omakorda võib olla üheks takistuseks ka välisüliõpilastest lõpetajate integreerimises Eesti tööturule, kuna suur osa neist õpib valdkondades, mis ei pruugi olla Eesti tööturul nõutud ning kus pakub konkurentsi suur hulk eestlastest lõpetajaid.

Tabel 3 annab ülevaate, millistest riikidest pärit üliõpilastel on eelistused kindlate valdkondade suhtes. Analüüsi alusel on võimalik seada prioriteete riikidele ja sinna suunatud tegevustele, et leida motiveeritud ja häid välisüliõpilasi (näiteks loodus- ja täppisteaduste valdkonda).

13 Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020. 1. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) horisontaalselt läbi teiste sektorite.

2. Tervisetehnoloogiad ja –teenused. 3. Ressursside efektiivsem kasutamine .

Tabel 3. Eestis õppivate kraadiõppuritest välisüliõpilased riikide ja õpitavate valdkondade kaupa 2014. aastal (protsent riigist pärit välistudengite koguarvust)

Riik	Haridus	Humani- taaria ja kunstid	Sotsiaal- teadused, ärindus ja õigus	Loodus- ja täppis- teadused	Tehnika, tootmine, ehitus	Põllu- majandus	Tervis ja heaolu	Teenindus
Soome	0,08	4,64	74,96	0,15	0,77	11,44	7,81	0,15
Venemaa	0,43	36,09	46,09	7,83	6,09	0,43	1,74	1,30
Läti	0,00	53,47	21,78	12,87	8,91	2,97	0,00	0,00
Türgi	0,00	12,50	35,71	23,21	28,57	0,00	0,00	0,00
Gruusia	0,00	1,82	53,64	28,18	15,45	0,00	0,91	0,00
Hiina	0,00	29,07	40,70	12,79	17,44	0,00	0,00	0,00
Ukraina	0,00	20,43	35,48	27,96	13,98	0,00	0,00	2,15
India	0,00	2,17	10,87	43,48	42,39	0,00	1,09	0,00
USA	2,00	32,00	38,00	20,00	4,00	0,00	4,00	0,00
Saksamaa	2,13	2,13	2,13	2,13	2,13	2,13	2,13	2,13
Muud	0,45	19,64	35,86	22,17	15,33	2,08	2,38	2,08

Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

Eestis õppivate välisüliõpilaste õppevaldkondade suhtes on riikide kaupa tuntavad erisused järgmised:

- valdav osa Soome ja Gruusia üliõpilastest õpib sotsiaalteadusi, ärindust ja õigust;
- Soomest pärit üliõpilased eelistavad samuti põllumajanduse ja tervise ning heaolu valdkonda;
- Indiast pärit üliõpilaste seas on populaarseimad valdkonnad loodus- ja täppisteadused ning tehnika;
- suur osa Venemaalt ja Lätist pärit üliõpilastest eelistavad humanitaariat ja kunste.

3. EESTIS ÕPPIVAD VÄLISÜLIÕPILASED ÕPPETASEMETE KAUPA

Eesti välisüliõpilastest õpib 2014. aasta seisuga 9% integreeritud õppes, 48% bakalaureuseõppes, 1% rakendus- kõrgharidusõppes, 30% magistriõppes ning 11% doktoriõppes. Kuigi kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia 2006–2015 sätestab, et erilist tähelepanu tuleb pöörata välistudengite kaasamisele doktori- magistri- ja rakendus-

kõrgharidusõppesse Eesti jaoks olulistest ning rahvusvaheliselt konkurentsivõimelistes valdkondades, on nendest numbritest näha, et üle poole Eesti välisstudengitest õpib bakalaureuseõppes ning rakenduskõrgharidusõppes vaid marginaalne osa.

Tabel 4. Eestis õppivad välisüliõpilased olulisemate sihtriikide ning õppetasemete kaupa 2014. aastal

Riik	Integreeritud õpe	Bakalaureuseõpe (alates 01.06.2002)	Rakendus-kõrgharidus-õpe	Magistriõpe (3+2)	Doktoriõpe	MA+PhD
Soome	249	966	1	73	5	78
Venemaa	1	103	18	52	56	108
Läti	1	43	2	29	26	55
Türgi	0	22	0	80	10	90
Gruusia	1	29	0	78	2	80
Hiina	0	36	0	43	7	50
Ukraina	0	22	10	56	5	61
India	0	5	0	65	22	87
USA	2	9	0	30	9	39
Saksamaa	1	8	0	20	18	38
Muud riigid	10	151	6	353	152	505

Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

Tabeli 4 puhul võib näha taas märkimisväärsed erisusi õppetasemete kaupa riigiti, kus Gruusiast, Türgist, USAst ja Ukrainast pärit tudengite seas võib märgata huvi magistriõppe vastu, Venemaalt pärit välisstudengeid võib palju leida doktorantide seas ning India on riik, kust tulevate välisstudengite seast on peaaegu kõik kas magistri- või doktoritasemel. Samuti on Soomest pärit välisstudengite seas valdav osa bakalaureuse- või integreeritud õppes.

4. EESTISSE ÕPPIMA ASUVATE VÄLISÜLIÕPILASTE (SISSEASTUJATE) ARVU MUUTUS

Kuna välisüliõpilaste arv õppeaastate kaupa võib kasvada ka seetõttu, et eelmistel aastatel sisseastunud ei lõpeta nominaalajaga, siis analüüsime sisseastunute arvu ja selle muutust, et hinnata valdkonna rahastamise mõju välisüliõpilaste värbamisel. Tabelis 6 on toodud 2014. aastal kõrgkooli sisse astunud välisüliõpilaste arvu võrdlus 2008. aastaga (mil turundustegevusi tehti minimaalselt).

Tabel 5. Välisüliõpilaste sisseastumise arvu muutus olulisemate riikide kaupa 2014. aastal

Riik	2008	2014	Muutus (2014. aasta võrreldes 2008. aastaga) (%)	Numbriline muutus
Soome	104	431	314	327
Venemaa	19	72	279	53
Läti	23	30	30	7
Türgi	2	41	1950	39
Gruusia	8	56	600	48
Hiina	44	29	-34	-15
Ukraina	4	45	1025	41
India	2	57	2750	55
USA	8	19	138	11
Saksamaa	3	21	600	18
Muud riigid	78	299	283	221
Kokku	295	1100	273	529

Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

Võttes arvesse valdavalt suhteliselt väikeseid lähtenumbreid 2008. aastal, on mitme turu puhul nähtav märkimisväärne kasv. Erandiks siinkohal on Hiina, kust sisseastujate arv on 2014. aastal võrreldes 2008. aastaga langenud.

5. VÕIMALIKUD TURUD LÄHTUVALT KÕRGKOOIIDE JA KTK ETTEPANEKUTEST

2014. maikuu esitati kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise strateegia koostamise raames Eesti ülikoolidele ning Rakenduskõrgkoolide Rektorete Nõukogule küsimus, millised on kõrgkoolide jaoks prioriteetsed sihtriigid kõrghariduse turunduses. Küsimustiku tulemused on toodud tabelis 6 (tagasisidet ei esitanud Tallinna Ülikool ja Estonian Business School). Strateegia koostamise käigus esitati töörühma liikmetele küsimus „Milline võiks olla turgude jaotus, st kuhu me panustame kõige enam ning kuhu panustame vähem?“ mille osas esitas ka tööandjate arvamuse Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi KTK), mis on samuti tabelis 8 välja toodud.

Tabel 6. Võimalikud välisturud kõrgkoolide ja KTK info põhjal (2014. aasta mais läbi viidud küsitluse tulemusel, ristiga on märgitud kooli/asutuse tagasisides huvipakkuvana välja toodud riik/region)

Riik	TTÜ	TÜ	EMÜ	EMTA	EKA	RKRN	KTK	KOKKU ära märgitud riike/piirkondi (korda)
Soome	X	X	X				X	4
Venemaa		X	X		X	X	X	5
Läti		X					X	2
Türgi	X			X	X			3
Gruusia	X	X	X		X		X	5
Hiina	X	X		X				3
Ukraina		X	X				X	3
India	X	X						2
USA	X	X				X		3
Lõuna-Korea				X				1
Baltimaad, Põhjamaad		X	X	X	X	X	X	6

Teised EL riigid		X		X	X	X	4
Arengukoostöö riigid		X					1
Aasia regioon, sh Kesk-Aasia, Taga-Kaukaasia	X	X			X	X	4
Kiiresti kasvava majandusega riigid						X	1

Allikas: kõrgkoolide ja KTK poolt esitatud info

Oluline on märkida, et mitmed vastanutest ei nimetanud konkreetseid riike, vaid regioone, eelkõige Balti riike ning Põhjamaade regiooni, kuid tabelis on välja toodud konkreetseid riigid, mida on tagasisides mainitud. Samuti oli välja toodud ka tabelis mitte kajastatud ELi riike, eraldi oli mainitud Balkani regiooni (KTK). Väljastpoolt Euroopat oli nimetatud eelkõige arenguabi koostööriike, sh eelkõige ELi lähiriike (Ukraina, Gruusia, Valgevene, Armeenia, Aserbaidžaan jt). Aasia regioon oma kiiresti kasvavate majandustega oli tervikuna välja toodud kui huvipakkuv Eesti kõrghariduse jaoks. Tagasiside põhjal võib ka järeldada, et Eesti kõrgkoolid üldiselt vaatavad prioriteetsetena lähiregiooni (Balti- ja Põhjamaid), samas kui kaugemate turgude olulisuse on eraldi välja toonud eelkõige Tallinna Tehnikaülikool.

6. VÕIMALIKUD RIIKLIKUD PRIORITEEDID SIHTTURGUDEKS 2015–2020

Võttes arvesse eelpooltoodud andmeid ja informatsiooni, on üks võimalus teha sihtturgude valik järgmise info alusel:

- 1) välisüliõpilaste koguarv seisuga 2014 (tabel 2) – suurima välisüliõpilaste arvuga riikide esiviisik;
- 2) välisüliõpilaste kasvudünaamika 2008–2014 (tabel 2) – suurima välisüliõpilaste arvu kasvuga riikide esiviisik;
- 3) välisüliõpilaste osakaal LTT õppijatest (tabel 3) – suurimate LTT valdkonna välisüliõpilaste arvuga riikide esiviisik;
- 4) välisüliõpilaste vastuvõtt MA ja PhD õppetasemetele 2014 (tabel 4) – suurima MA ja PhD välisüliõpilaste vastuvõtu arvuga riikide esiviisik;
- 5) välisüliõpilaste sisseastumise dünaamika (tabel 5) – riigist pärit välisüliõpilaste kasv-kahanemine;
- 6) välisüliõpilaste sisseastumise numbriline kasv 2008–2014 (tabel 5) – välisüliõpilastest sisseastujate arvu numbrilise kasvu riikide esiviisik;
- 7) kõrgkoolide prioriteetide järgi (tabel 6) – kõrgkoolide prioriteetsete riikide kuuk.

Lisaks vaatleme antud riigis konsulaartenuse kättesaadavust ja riigi kultuurilist lähedust Eestile.

Kokkuvõtvad andmed riikide kohta on toodud tabelis 7 (iga kriteeriumi alusel on välja toodud kuni 5 riiki, välja arvatud kõrgkoolide prioriteetide puhul, kus mitu riiki said sama tulemuse).

Samas tuleb märkida, et kindlasti ei ole esitatud andmed ja informatsioon lõplik, mille alusel otsustada, kas riik peaks olema kõrghariduse turundustegevusteks sihtriik või mitte. Oluliseks faktoriks on samuti sihtriigi üliõpilaste mobiilsusvalmidus, Eesti kõrgkoolides olemasoleva rahvusvahelise programmi/õppekava konkurentsivõime sihtturul jm. See aga nõuab omakorda põhjalikuma metodoloogia väljatöötamist, mis võtaks arvesse kompleksseid kriteeriume ning võimaldaks sätestada sihtturu vahest mitte ainult kõrghariduse, vaid ka teiste Eestit tutvustavate tegevuste jaoks.

Tabel 7. Võimalikud prioriteetsed sihtturud 2015–2020 lähtuvalt eespool esitatud andmetest

Riik	Välisüliõpilaste koguarv 2014	Välisüliõpilaste arvu suurenemine 2008–2014	Välisüliõpilaste sisseastumise dünaamika	Sisseastumise numbriline kasv 2008–2014	Osakaal LTT õppijatest	MA ja PhD õppijad 2014	Kõrgkoolide prioriteetidid	Kultuuriline lähedus	Konsulaartenuse kättesaadavus	Märgitud prioriteedina (kordi)
Soome	X	X	X	X		X	X	X	X	8
Venemaa	X	X		X		X	X	X	X	7
Läti	X							X	X	3
Türgi	X	X	X		X	X	X		X	7
Gruusia	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
Hiina							X		X	2
Ukraina		X	X	X	X			X	X	6
India			X	X	X	X			X	5
USA					X		X		X	3

Võttes aluseks tabelis 7 toodud kriteeriumid, peaks valima perioodiks 2015–2017 prioriteetseteks riikidest valiku järgmistest riikidest: **Gruusia** (märgitud prioriteedina 9 korral), **Türgi** (märgitud prioriteedina 7 korral), **Venemaa** (märgitud prioriteedina 7 korral), **Soome** (märgitud prioriteedina 8 korral), **Ukraina** (märgitud prioriteedina 6 korral), **USA** (märgitud prioriteedina 3 korral), **Läti** (märgitud prioriteedina 3 korral) India (märgitud prioriteedina 5 korral), **Hiina** (märgitud prioriteedina 2 korral) ja **USA** (märgitud prioriteedina 3 korral). Oluline on siinkohal ka välja tuua, et koolide ja tööandjate tagasiside põhjal nähakse peamiselt soovitatavate sihtturgudena lähiregioone (Balti- ja Põhjamaid) ning Euroopa Liitu, kus seniajani on turundustegevusi tehtud suhteliselt väiksemas mahus.

HÄRIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

EESTI HARIDUSE JA
TEADUSE HEAKS

ARCHIMEDES